

**Koulun
tulevaisuus**
Tulevaisuuden koulu

 Martti Hellström
Kajaani 11.11.2008

Muutama sana muutoksesta

panta
muutos
rhei

Muutos

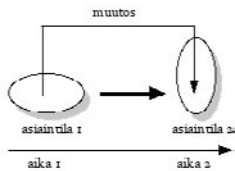
"Samaan virtaan astumme
emme kä astu, me emmekä
me."

Herakleitos

kehitys edistys parannus
uudistus syntymä kuolema
muutos
heikennys taantuma käänne
muunnos transformaatio

Muutoksen käsitteitä

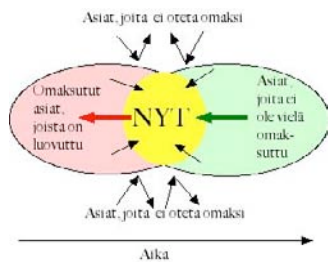

- **Muutos** on sitä, että asiaintila hetkellä 2 on erilainen kuin hetkellä 1.
- **Uudistus** = uusi muutos
- **Parannus** = jonkin arvojärjestelmän mukaan **hyvä** muutos
- **Kehitys** = siirtymä seuraavaan vaiheeseen jossain prosessissa
- **Edisty** = jonkin arvojärjestelmän mukaan muutos **hyvään** suuntaan jossain prosessissa

Muutoksen käsitteitä

- **Kaikki muutokset eivät ole kaikissa arvojärjestelmissä hyviä.**

Jatkuva muutos

Hyvä muutos?

”Kun ihmissyöjä syö veitsellä ja haarukalla- onko se edistystä?”

Stanislaw Jerzy Lec

Hyvä muutos?

Eero Ojasaen **hyvän** tasot:

- (1) teknis-toiminnallisesti hyvä
- (2) kokemuksellisesti hyvä
- (3) tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden hyvä (jonkin arvokkaan suhteen)
- (4) moraalisesti hyvä; hyvää edistävä

KUVAKIRJAPAJA
<http://sisitys.net/?action=jump&ID=1346>

Hyvä muutos?

Monenlaisia muutoksia

A. Muutos, joka tapahtuu

Muutos, joka etenee omalla voimallaan (kuin luonnonvoimat) ja suunnattomastikin kenenkään erityisesti tahtomatta.

Minä muutoksen OBJEKTINA, kohteena

Tällaista muutosta ei voi hallita, sen kanssa voi yrittää tulla toimeen.

Monenlaisia muutoksia

B. Toisten tahtoma muutos

Muutos, joka etenee toisilla olevalla voimalla

- Toiset tekevät muutosta (manipuloitu muutos)
- Minä edelleen muutoksen OBJEKTINA, kohteena

Tällaiseen muutokseen voi yrittää vaikuttaa.

Monenlaisia muutoksia

C. Muutos, jota minä tahdon

Muutos, jonka minä teen SUBJEKTINA toisten kanssa (manipuloitu muutos). Muutos jota minä tahdon vapaasta halusta. Muutos, jota minä tahdon, koska vanha ei enää toimi.

Tällaista muutosta voi yrittää johtaa ja hallita.

Stoalaista viisautta

- On asioita, joita voimme hallita (YDIN)
- On asioita, joihin voimme vaikuttaa (KESKIKEHÄ)
- On asioita, joihin emme voi vaikuttaa, mutta jotka vaikuttavat meihin (ULKOKEHÄ)

Jari Sarasvuota mukaillen

Stoalaista viisautta

TAHDO SITÄ, MITÄ TAPAHTUU

Koulun tulevaisuus- onko sitä?

Pikakatsaus kouluinstituution historiaan

- Instituutio on pysyvä tapa ratkaista jokin ongelma
- Historian aikana samaa ongelmaa on ratkottu eri tavoin
- Historian aikana samaa ratkaisua on käytetty eri ongelmiin.

Pikakatsaus kouluinstituution historiaan

- Koulun aihiot
- Tietävästi ensimmäinen koulu Sumerilainen pappisseminaari (lähes aikuisille)
- Ongelma= pyhän, salaisen tiedon siirtäminen muuttumattomana

Pikakatsaus kouluinstituution historiaan

- Koulun aihiot
- a) Gladiaattorikoulut
- Ongelma= taistelutaitojen opettelu
- b) Filosofikoulut
- Ongelma = viisauden rakkaus
- c) Antiikin eliitin poikien koulut

Pikakatsaus kouluinstituution historiaan

- Koulun aihiot
- Eritaiset ammattikoulut
- Ongelma= korkeiden ammattien perinteen siirto
- Yliopistot 1100-luvulla
- Myöhemmin koulut, joissa opittiin kaupankäyntiä jne.

Pikakatsaus kouluinstituution historiaan

- Nykykoulun esimuodot 1800-luvulla
- a) oppikoulut
- eliittille, opetus
- kansakunnan rakennustyö
- b) kansakoulut
- rahvaalle, kasvattava opetus
- yhteiskunnan integrointi
- uskonnollinen kasvatus

Nykyinen kouluinstituutio

- Nykykoulu (edu+ care)
- a) esiopetus
- b) perusopetus
- c) lisäopetus

Opetus, kasvatus, hoito

- d) lukio ja ammatilliset koulut
- e) korkeakoulu ja ammattikorkeakoulu
- f) informaali ja nonformaali oppiminen

Koulu kaikkeuden keskuksena
Hannu Simola

II. Ongelmalähtöinen strategia

Diabetes' Homekoulut'
Kiusaaminen' Lihominen'
Opettajapula'
Oppilasmäärän lasku'
Syrjäytyminen' Val-
vominen' Viihtymät-
ttömyys' Väkilvalta...

III: Tulevaisuushakuinen strategia

- Kuvataan haluttu /todennäköinen todellisuus
- Johdetaan tarvittavat ratkaisut
- Ratkaisut ymmärretään tulevaisuusteoksi kohti haluttua todellisuutta

Tulevaisuusajattelun peruslähtökohtia

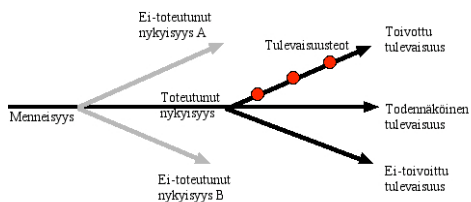
1. Tulevaisuus ei ole kohtalo
- suunnittelussa on tarkasteltava useita tulevaisuuksia
2. Tulevaisuutta ei voi ennustaa
3. Tulevaisuuteen vaikutetaan tämän päivän ratkaisulla ja valinnoilla
- tulevaisuus tehdään (vrt. historia)
Vrt. Roy Amara

III: Tulevaisuushakuinen strategia

”Laivan kapteenin tulee suunnista tähtien eikä ohikiitävien laivojen valojen mukaan!”
Olli Luukkainen

Monet tulevaisuudet

Tulevaisuushakuinen koulu
- konstruointiharjoitus

Tulevaisuushakuinen koulu - konstruointiharjoitus

- (1) Millainen maailmasta tulee?
 - (2) Millaisiksi lapset muuttuvat ?
 - (3) Millaiseksi ymmärryksemme ihmisen oppimisesta muuttuu?
 - (4) Millaisia muutoksia tämä edellyttää koululta?
 - (5) ..ja opettajilta ja rehtoreilta?
- (1) Millainen ihminen pärjää (kasvatusineine)? Miltä pitää osata (tavoitteet, sisällöt, laadot)?
 - (2) Miten digitaalisen ajan lapsia voi opettaa (kuinka otetaan huomioon lasten ja yhteiskunnan tarpeet, toiveet)?
 - (3) Millaisilla työvälineillä, menetelmillä, materiaaleilla ja välineillä lasten oppimista ja hyvinvointia edistetään parhaiten?
 - (4) Miten koulusysteemi on muututtava, joita pedagoginen muutos on mahdollinen?
 - (5) Miltä tämä vaatii opettajilta, rehtoreilta ja heidän työnsä ehtojen määrittäjiltä?

Viisi tärkeää kysymystä ?

- (1) Millainen on tulevaisuuden maailma?
- (2) Millaisia ovat 2000-luvun lapset?
- (3) Millainen on näkemyksemme oppimisesta?
- (4) Millainen tulisi tulevaisuuden koulun olla?
- (5) Millaisia opettajia ja rehtoreita tarvitaan?

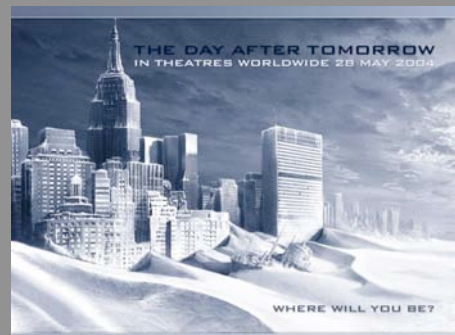

Takapuolesta etupuoli:

Aasia pyriä
Työn loppu
Ilmaston muutos
Eläkeläiset
Yöartijavaltio
Tekniikka
Talonspuheen ylivalta
Fundamentalismi
Kerjäläiset

1. Millainen maailma on ?

- Tietoyhteiskunta
- Osaamisen ja yrittämisen yhteiskunta
- Mediatyhteiskunta
- Elämysyhteiskunta
- Postmoderni?
- Palveluyhteiskunnaksi purkautuva hyvinvointivaltio (hoihousyhteiskunta)

- Globalisaatio, EU, harmonisointi. Polarisaatio. Kilpailu.
- Ennustettavuuden loppu. Kiihtyvä muutos.
- Ubiiikki, Internet, verkot, digitaalisuus Itsepalvelu, Virtuaalimaailma, Kyborgit, robotit Geenimanipulaatio
- Saastuminen/Ilmastonmuutos/ Katastrofit/Merenpohjan hyödyntäminen/ Ekologinen asenne
- Kansojen vaelus. Nälkä, vedenpuute.
- Liberalisaatio, individualisaatio, Fundamentalismi
- Monikulttuurisuus. Mosaikki. Hei mot. Periytyvä syrjäytyneisyys.
- Kansallisvaltioiden alasajo. Poliittikan kuolema. Yövarrijavaltio. Valtio keskusohjaajana. Julkisten palveluiden tehostaminen. Uuskieli.

- Talousajattelun ylivalta. Hänen majesteettinsa markkinat. Veröjen alentaminen
- 7/7-24/24-elämä.
- Työn loppu. Työn loputtomuus. Pätkätyöt. Projektit. Työllisyysasteen nostaminen Työn muutos/Työn huonontuminen/Uudet ammatit. Kiire. tempo. Virtuaalinen työ.
- Jako 3:een: (1) euromenestyjät, (2) sinnittelevä kansa, (3) pudonnut alaluokka (VÄHÄTALO) Urbanisaatio. Slummit. Väki valta.
- Eläkeläisten enemmistö. Ikääntymisen kulut.
- Perheen rapautuminen, korvaavaa suojaverkkoa ei ole.
- Viihde ja elämykset. Kulttuurin eroosio. Iisää vapaa aikaa.
- Media, tumemaailma. Julkisuus, liikkuvuus

Suomi 2015-2025?

Filosofi **Pekka Himanen** sivistyneitä arvauksia: "tuova ja välittävä Suomi"

- Eläkeläisten Suomi; Massasiirtyminen eläkkeelle
- Työvoimapula
- Yhteiskunta jakautuu vuoteen 2025 mennessä/ huippujen koulutus yksityissektorille
- Yhteiskunta pitää huolta kaikkein heikoimmista/ Vastikkeellinen kansalaispalkka
- Suomi keskittyy luovaan talouteen
- Pula ruuasta
- Jätevuoret täyttyvät muovista
- Oppimista tehostavat lääkkeet?

2. Millaisia lapset ovat ?

MUUTOKSEN AJOVOIMANA muuttuva maailma

- Eriolaiset lapset
- Monenlaiset lapset
- Vähemmistöjen lapset
- Häirityt lapset
- Lyhenevä lapsuus
- Pitenevä lapsuus
- liikkuvat lapset
- Kelluvat arvot
- Brändätyt lapset

LAPSILLE JA NUORILLE KEHITTYNYT OMA TAPA OPPIA:

- Nuoret tekevät useita asioita yhtä aikaa. He ovat multiprosessoijia (keskiittyminen silti hyvää). Heillä on uudenlaista lukutaitoa (ei vain tekstiä, kuvia, ääniä).
- **Tuuteen lukuaittoon** kuuluu navigointi informaatioon keskellä: he löytävät ja käyttävät löytämäänsä.
- He tuottavat uutta käsillä olevan materiaalin pohjalta. He keksivät uutta käyttöä vanhalle; Kyse on älyllisestä nikkaroinnista.
- Oppiminen tapahtuu keksimällä ja tietoa jakamalla toisille.

SAAVATKO OPPILAAT KÄYTTÄÄ NÄITÄ TAITOJAAN?

3. Millainen on käsityksemme oppimisesta

MUUTOKSEN AJOVOIMANA muuttuva maailma muuttuvat lapset

"21. vuosisadan lukutaidottomat eivät ole niitä, jotka eivät osaa lukea ja kirjoittaa vaan jotka eivät osaa oppia, poisoppia ja uudelleenoppia."

- Formaali oppiminen
- Informaali oppiminen
- Nonformaali oppiminen
- Vertaisoppiminen
- Toiminnassa oppiminen
- Edutainment, pelit
- Kokellemalla ja jakamalla oppiminen
- Tarinointi
- Oppimaan oppiminen
- Yhdessä osaaminen
- Näytöt, portfoliot, osaamispassi

4. Millainen tulisi tulevaisuuden koulun olla

MUUTOKSEN AJOVOIMANA muuttuva maailma muuttuvat lapset muuttuva käsitys oppimisesta

- OPETUS ?
- OPETUKSEN PUITTEET ?
- KOULUTUSPOLITIIKKA ?

Mitä muutokset vaativat koululta?

värikkö?

- Sivistystä
- Yksilöllisyyttä? Inklusiota
- Huomiota arvoihin,
- Yhteisöä ja yhdessäelämistä?
- Diversiteettiä?
- Kohtaamista
- Oppijalähtöisyyttä
- Luovaa lepoa
- Turvallisuutta
- oppivia kouluja?
- Joustavat toimenkuvat

värikkö?

- Huomio suorituksiin, tuloksiin?
- Kolmi vuorokouluja?
- Kotien kasvatus?
- Kiihdytyskaištoja lahjakkaille
- Netittyötä
- polarisaatio
- Tehoa
- Standardeja
- Testejä
- ostopalveluita/ yrittäjäopettajia

Esimerkki skenaariotyöstä: Koulu 2024

"Matkalla hyvään kouluun"
Luokanopettajaliitto
2004

(1) Ei-toivottu tulevaisuus

(2) Todennäköinen tulevaisuus

(3) Toivottu tulevaisuus

Koulu vuonna 2024

- Hallitussa maailmassa
1. Todennäköinen koulu
 2. Hyvä koulu
 3. Muut vaihtoehdot

1. Todennäköinen koulu vuonna 2024

- Yhteiskunta ohjaa ja rahoittaa, myös ostopalveluita ja liiketoimintakouluja (ketjuja)
- Koulut on avattu kilpailulle (vrt. lukiot)
- Tavoitteet määrittelee yhteiskunta ja talous (työelämän vaihtuvat tarpeet etualalla)
- Opetus tähtää suorituksiin (osaamiskriteerit) ja hyötyyn
- Sisällöt ja laatu on standardisoitu
- Tulokset mitataan yleisillä testeillä

1. Todennäköinen koulu vuonna 2024

- Etäopetusta ja ohjattua itseopiskelua. Digitaalisia, yksilöllisiä materiaaleja
- Rehtori toimitusjohtaja, myy ja ostaa opetusta.
- Yrittäjäopettajia/työkollektiiveja. Opettajalisenssi. Opettaminen vain osa työstä. Palkassa markkinaelementtejä /tulospalkkaus
- Koulujen taso erilaistunut.

2. Hyvä koulu vuonna 2024 (Lo-liitto)

- Koulu on vakavasti sivistystaitos (vrt. työelämä). Koulu on yhteiskunnan erityisessä suojeluksessa; rahoitus ei ole riippuvainen kunnan taloudesta.
- Tavoitteet määritellään moniäänisesti; yleissivistys ja humanismi korostuu: Hyvä ihminen ja kelpo kansalainen; Lapsuutta suojellaan; Ikäkausipedagogiikka. Eettisyys.
- Koulun ohjauksessa käytetään hybridisäätöä; Koululla laaja autonomia. Opetussuunnitelma on väljä.
- Koulut ovat oppivia organisaatioita

2. Hyvä koulu vuonna 2024 (Lo-liitto)

- Digitaalisuus ja aito vuorovaikutus (oma opettaja-järjestelmä) tasapainossa.
- Opettajat mielletään taitelijoina. Heitä arvostetaan (myös palkassa)
- Opettajilla joustavat toimenkuvat (hallintoa, oppimateriaalia koulutusta...)
- Opettajan koulutus korkeatasoista, kestää koko uran (mm. näytöt). Sapattivuostijärjestelmä

3a) Vai kouluton yhteiskunta vuonna 2024?

Yhteiskunta hylkää koulut

- Koulujen rahoitus romahtaa (tilat, välineet, palkat)
- Kutsumusopettajat jalkautuvat slummeihin opettamaan elämää.

Opettajat hylkäävät koulut

- Opettajan työn imu romahtaa
- Ammattiopettajien tilalle vapaaehtoistyöntekijöitä ja tilapäisopettajia

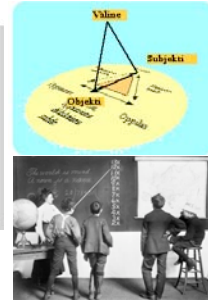
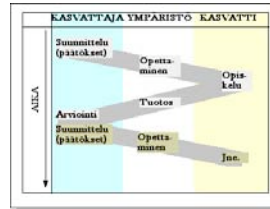
3b) Vai armottoman menon koulu vuonna 2024?

- Luottamuksen kulttuurista markkinaohjaukseen
- Raskas ohjausjärjestelmä
- Tulosten kontrollointi
- Tulosvastuu
- Koulujen polarisoituminen

3c) Vai arvaamattomasti kehittynyt koulu vuonna 2024?

- Tulevaisuuden arvaamattomuus
- Esim. avoin verkkokoulu
- Elämä siirtyy virtuaalimaailmaan
- Ihmisillä virtuaaliroolit
- Pätkäopetuspalveluita
- Ei erillistä opettajan ammattia

Tulevaisuuden pedagogiikka

(1) Kasvatusihanne? Tulevaisuuden menestyjä

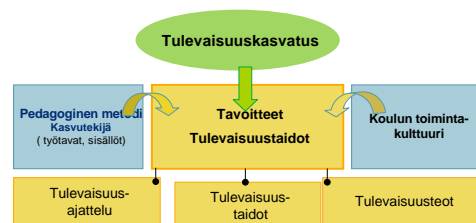
- **PÄÄMÄÄRÄ:** Itsenäiset vapaat yksilöt, jotka suojaavat itsensä verkostoilla, menestyvät.
- *Jukka Sarjala*
- **Koulun perustehtävä on tukea kehittymistä kansalaiseksi, jotta pärjää elämässä ja tukea kehittymistä työntekijänä, jotta pärjää työelämässä.**
- *Olli Luukkainen*
- + onnelliseksi MH

(2-3) Miten digiajan lapsia tulisi opettaa?

- HAASTEITA**
- Multiprosessoinnin taito
 - Älyllinen nikkarointi, vanhasta uutta
 - Kuuden tunnin tyhmyt
 - Monikulttuurisuus
 - Ikaikainen jännite täydeksi itseksen kasvun ja hyödylliseksi kansalaiseksi kasvattamisen välillä

Tulevaisuuskasvatus

Tulevaisuustaitojen jäsentelyä

- Perusasioiden **osaaminen (ydin)**
- **Vahva erikoisaaminen**
- Taidot opiskella uutta ja "polsoppia"
- Toisten kanssa elämisen taidot (vuorovaikutus)
- Työntekemisen taidot /väilyntymisen taito
- Taito kestää epävarmuutta, kaaosta
- **Luovuus**, rohkeus, sisu, kykyä tuottaa uutta, viedä loppuun saakka ("Kosmos koettelee"), vastuu, yrittävyys, etiikka
- Tulevaisuusajattelu

(4) Tulevaisuuden koulu Pekka Himasen pyramidi

5. Millaisia opettajia ja rehtoreita tarvitaan?

(5) Tulevaisuuden opettaja Opettajan tehtävä

Professori Pekka Himanen:

- Opettajan pitäisi auttaa oppilaita toteuttamaan oma potentiaalinsa: löytämään oma juttunsa ja tukemaan häntä siinä.
- Opettajan tehtävä on tehdä asioista merkityksellisiä (motivointi)
- Luokasta on tehtävä rikastava yhteisö
- Turvallisuus, itseluottamus

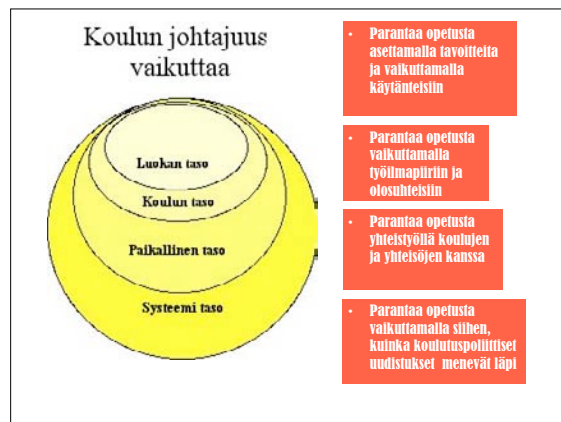
www.surefire.fi

Tutkittua tietoa : PRO REXI 2015

TULEVAISUUDEN REHTORIN TYÖ (Marjo Kyllönen ja Peter Johnson)

1. Laajentuva professionaalisuus
2. Jaettu johtajuus käytännöksi
3. Pedagoginen johtajuus kulmakivenä
4. Tulevaisuus- ja muutososaaminen osana johtamistaitoa
5. Verkostotyöskentely lisääntyy
6. Johtamisen eettinen ja osallistava orientaatio
7. Selkeä rehtorin rekrytointi- pätevyitys- ja kehitymisväyää

(5) Millaista johtajaa tulevaisuuden koulu tarvitsee?

JOHTAJAN TULEE OLLA

- Kiinnostava persoonallisuus, laaja-alainen, kaukokatseinen, luova, kyseenalaistava, etsivä, nöyrä, kestävä, johtajuutta sytyttävä
- ammattijohtaja?

JOHTAJALLA TULEE OLLA

- dralvia, kykyä viedä asioita päätökseen
- kykyä luoda innovaatioita
- kykyä huolehtia ilmapiiristä
- kykyä houkutella remmiinsä parhaat aivot ja virittää ne.
- arvot kohdallaan
- kykyä innostua - ja innostaa - kymmenin kielin ja kulttuurein.

Yhteenvetoa:

- Tulevaisuushakuisuus on koulun kehittämistä tulevaisuuden todennäköisen maailman odotetuista tarpeista.
- Millaisia osaajia tuo maailma tarvitsee?
- Millaisia taitoja tämän päivän lapset tulevat tarvitsemaan maailmassa, joka voi olla hyvin erilainen kuin omamme?
- Millainen opetus ja millainen koulu auttavat lapsia oppimaan optimaalisesti?
- Muutetaan opetusta ja koulua johdonmukaisesti tulevaisuusteoilla siihen suuntaan.

Ei hurahdeta!

Tulevaisuushakuisuus on yksi koulun kehittämisen strategia. Se yksin ei riitä.

” Kestävä koulun kehittäminen kaikilla organisaation tasoilla ei merkitse vain ryntäämistä kohti tulevaisuuden visiota, vaan myös menneestä tulee olla kiinnostunut. Uudistukset pyrkivät epäonnistumaan, jos organisaation kehittymisen historia häviää tai sitä väheksytään.” Andy Hargreaves

Varotaan romantiikkaa?

Hei tulevaisuus!!!

Yhteystiedot

Martti Hellström

**Rehtori, KT, Lo, mentor-rehtori,
rehtoripä, oppilaitos-
johdonkouluttaja, tieto-
kirjailija, Luokanopettajan
päätoimittaja**

martti.hellstrom@iki.fi

Auroran koulu, Espoo

www.aurorankoulu.net

045 111 8156

<http://gamma.nic.fi/~rsuonio/elokuvat/kuvat/loppu.jpg>